

SADRŽAJI
PASTORALNO-KATEHETSКИH IZDANJA
Milana Šimunovića

I.

Pastoral za novo lice Crkve.
Teološka promišljanja o župnoj zajednici
Kršćanska sadašnjost, 2006. (533 stranice)

U V O D N O I Z L A G A N J E

Pastoralna teologija u službi pastorala budućnosti

1. Pastoralna teologija u situaciji u kojoj se kršćanska vjera 'lomi' i relativizira
2. Suvremenost bitna odrednica
3. U službi 'pastoralne konverzije'
4. Na tragu druge evangelizacije ili prvoga navještaja u svijetu dubokih promjena, s naglaskom na mladima, obitelji i laikatu
5. Središnje pitanje - 'novo lice' župne zajednice
6. Pokušaj doprinosa za izlazak iz krize sakramentalne prakse
7. Pedagoški karakter pastoralne teologije. Prema većem 'dijalogu' pastoralne teologije i pastoralne prakse u pastoralnom planiranju i programiranju

P R V I D I O

Svijet u procesu promjena – nova pastoralna paradigma za suvremenu evangelizaciju
Neke istaknute teme istaknute i 'strateška pitanja' pastoralnog djelovanja

I. Novovjeki čovjek, Bog i Crkva - Razlaz ili traženje?

U svjetlu ponašanja mlađeg sina u prisposobi o milosrdnom ocu

1. Prema objektivnijem pristupu
2. Suvremeni odrazi težnje za slobodom i samoostvarenjem
3. Fenomen 'ubojstva oca' i krize vjere u Boga Oca
4. Šanse povratka u 'Očev dom' – crkveno posredovanje

II. Druga, nova ili prva evangelizacija

U svijetu dekristijanizacije i naglog širenja novih religioznih pokreta

1. Jak utjecaj nezaustavljivih promjena na Crkvu
2. Vrijeme provjere aktualnog shvaćanja i življenja kršćanstva
3. Nužnost kršćanskog navještaja na crti Drugog vatikanskog koncila u ozračju relativizma religija, religioznog indiferentizma i krize doktrinarnog identiteta
4. Problem navještaja u ozračju krize doktrinarnog identiteta
5. Neprikladnost aktualnog aparata i traženje novog načina prenošenja vjere
6. Nova religioznost i sekte izazov novoj evangelizaciji
7. Centripetalno ili centrifugalno pastoralno djelovanje? - ekleziocentrični, rezidencijalni, manifestacijski ili evangelizacijski pastoral?
8. Nužnost, sadržaj i cilj prve evangelizacije ili prvog navještaja Evanđelja
9. Nužnost stvaralačke reevangelizacije
10. Neke pastoralne smjernice za novu evangelizaciju

- 10.1. Putovi reevangelizacije - u dijaloškoj osjetljivosti
- 10.2. Vjersko neznanje i nužnost trajne kršćanske formacije
- 10.3. Vraćanje i razvijanje osjećaja za Boga, za zajednicu, zajedništvo i mistiku i svjedočenje
- 10.4. Naglasak na interakciji evangelizacije osoba i zajednica. Potreba duhovnog vodstva
- 10.5. Iznalaženje 'novog govora i novih sredstava' te nova mjesta za evangelizaciju
11. Evangelizacija javnosti u medijskoj eri
12. Neka evangelizacijska težišta u Hrvatskoj u situaciji obilježenoj posljedicama obrambenoga domovinskog rata
- 12.1. Nova evangelizacija na tragu liječenja ratnih i poratnih rana
- 12.2. Afirmacija autentičnih evanđeoskih vrijednosti te odgovornije prihvatanje kršćanstva
- 12.3. Odgoj za društveni angažman kroz promicanje socijalnog nauka prema smjernicama Crkve
- 12.4. Veće zajedništvo i solidarnost s nastradalim krajevima
- 12.5. Prijelaz iz 'vremena kršćanstva' u misionarsku situaciju, na crti nove evangelizacije

III. Eshatološka usmjerenost suvremene pastve

Velika evangelizacijska tema o 'posljednjim stvarima'?

1. Nova polazišta
2. Novi odnosi prema umiranju/smrti
3. Ispravna svijest o Sudu
4. Život u znaku vječnoga blaženstva ili radovanja u raj
5. Kako se postaviti prema vjerovanju u Čistilište?
6. Zar je moguća vječna propast ili završetak u paklu?
7. Crkvena pastva u znaku eshatona

IV. Govor o grijehu u navještaju i katezezi

Presudno pitanje nove evangelizacije

Uvod

1. Neka suvremena usmjerenja i uvjetovanosti u odnosu na poimanje grijeha
2. Problematičnost nekih 'govora o grijehu' u navještaju i katezezi
3. Prema cjelovitijem pristupu u govoru o grijehu

V. Pripadnost Crkvi i sudjelovanje u njezinu poslanju

Kojoj Crkvi, kakva pripadnost i čije poslanje?

Uvod

1. Crkva kao misterij
2. Crkva kao zajedništvo - odraz na zajedničarski pastoral
3. Crkva kao poslanje
4. Problem angažirane pripadnosti Crkvi
5. Novi odnosi u Crkvi za pospješivanje nove pripadnosti

VI. Evangelizacija mladih – pastoralni problem ili šansa?

1. Temeljito preišljavanje pastorala mladih - iznimna odgovornost Crkve
2. Sadržaj evangelizacije mladih
3. Način prenošenja - ključno pitanje
4. Cilj koji se želi postići
5. Koji stavovi u odgojitelju/prenositelju vjere moraju 'umrijeti'?
6. Osiguranje prostora za globalno i osobno iskustvo vjere mladih

VII. Odgojni aspekti pastorala obitelji u prvome planu

Neki pastoralni zaokreti u radu s obitelji u pravcu kršćanskog odgoja djece i mladih

1. Mješavina 'svjetla i sjena' u shvaćanju obitelji i njena poslanja
2. Pomanjkanje nade i povjerenje u učinkovitost odgajanja
3. Naglasak na iskrenom sebedarju i uzajamnom štovanju roditelja i djece
4. Pedagogija suputništva - mladi i obitelj u prvom planu
5. Suradnički odnos odgojnih institucija i čimbenika
6. Trajno jačanje uloge obitelji unutar vjeronauka u školi
7. Neka pitanja u obiteljskoj odgovornosti u službi cjelovitog odgoja

- 7.1. Kršćanski odgoj – cjelovit odgoj
- 7.2. Nužnost vođenja računa o kriznim razvojnim trenucima i problematičnosti odgojnih postupaka
- 7.3. Ljudske i kršćanske vrednote u obiteljskom odgoju
- 7.4. Nužnost poštivanja psihopedagoških datosti u odgoju potpunog čovjeka
- 7.5. Spolni odgoj u okviru odgoja za sebedarnu ljubav
- 7.6. Obitelj i odgoj vjere – susret s Bogom u svemu što je uistinu ljudsko
8. Potreba novog govora o seksualnosti u katekizmima za mlade i obitelj

VIII. Pitanje laika u Crkvi – problem i šansa

Doprinos pastoralne teologije vrednovanju laikata u Crkvi i društvu

Uvod

1. Teološko-pastoralni zaokreti u poimanju laikata
2. Nužnost usvajanja sinodskog duha u vođenju Crkve u vrijeme opadanja nekih dosadašnjih oblika suradnje/savjetovanja i angažmana laikata
3. Pastoralna teologija upućuje na neke nove operativne modele u uvođenju novih crkvenih službi
 - 3.1. Konkretno posljedice teološki obrazovanijeg laikata - zastoji i dileme oko angažiranja/upošljavanja laika
 - 3.2. U obliku sinteze: zašto je hitna potreba uvođenja (novih) laičkih službi?
 - 3.3. Profil laika – voditelja ili suradnika u pastoralnom djelu Crkve i pokušaj opisa radnoga mjesta
 - 3.4. Neke važnije crkveno/pastoralne službe zadaće – mogućnosti uključivanja laika i financijsko pitanje
 - 3.5. Do/školoavanje i trajna izobrazba

VII. Pastoral u službi preobrazbe društva

Odgoj vjernika za političko djelovanje

1. Komplementarnost kršćanskog i društvenog angažmana
2. Specifičnost poslanja Crkve u službi cjelovitog ostvarenja svakog čovjeka
3. Laicima svojstvenija svjetovna narav a to znači i političko djelovanje
4. Biblijsko-teološki kriteriji političkog zalaganja
5. Temeljna polazišta u odgoju za političko djelovanje
 - 5.1. Odgoj za život i djelovanje u današnjem trenutku
 - 5.2. Modeli odgoja za političko djelovanje u svjetlu zanosa za život u punini
 - 5.3. Crkvena strategija u buđenju svijesti odgovornosti i samoinicijative na političkom polju

D R U G I D I O

Prema 'novom licu' župne zajednice s naglaskom na zajedništvu, suodgovornosti i novim crkvenim službama

I. Pokoncilsko poimanje župne zajednice u novom Crkvenom zakoniku

Uvod

1. Pomaci u ekleziologiji
2. Novosti u shvaćanju župe
3. Novi lik, mjesto i uloga župnika
4. Novi pogled na katehizaciju i pastoral sakramenata
 - 4.1. Kateheza za sve slojeve Božjeg naroda
 - 4.2. Priprava na sakramente
5. Strukturalne promjene u predvođenju župe
 - 5.1. Stručna priprava za pastoral i suradnički odnos
6. Biskupska uprava (kurija) i tijela u službi pastoralna

II. Suvremeno poimanje župne zajednice kao višeoblične i dinamične pastoralne strukture

1. Povijesno-kulturalne uvjetovanosti promjene fizionomije župe
2. Procesi koji upućuju na nužnost strukturalne promjene župe
3. Liturgijsko-pobožnosni i manifestacijski ili evangelizacijski pastoral?
4. Potreba razmišljanja o novom liku vjernika, župne zajednice i Crkve
5. Zajednica – pravi termin za instituciju župe?
6. Doprinos 'hrvatskog modela' stvaranju 'novog lica' župne zajednice
 - 6.1. Prezbiteri u službi poticanja novih struktura

- 6.2. Župa zadatak i poslanje sviju
- 6.3. Nužnost formiranje posebnih zajednica ili živih vjernih krugova
- 6.4. Što se pretpostavlja u jednoj manjoj ili većoj 'razvijenijoj zajednici'? Prednost liturgijskoj, biblijskoj i obiteljskoj zajednici
- 6.5. Zajednica evangelizacije društva
- 6.6. 'Zajednica kršćana u distanci' - pastoral onih koji su 'izgubili vjeru' i nekrštenih
- 6.7. Nova župa za nov projekt kršćanske inicijacije

III. Neka specijalna pitanja u djelovanju župne zajednice

- 1. Problem cjelovitosti pastoralne župne zajednice?
- 2. Župna zajednica i duhovni pokreti, molitvene i karizmatičke zajednice
- 3. Župna zajednica i redovnički pastoralni udio
- 4. Župna zajednica i odgoj crkvenih zvanja
- 5. Posjet - blagoslov kuća/obitelji - evangelizacijska šansa u suvremenom 'pastoratu pohoda' u misionarskoj situaciji
 - 5.1. Božićni posjet obiteljima - na crti Božjega pohoda
 - 5.2. Blagoslov kuća/obitelji - pravi pastoralni kairós
 - 5.3. Tri moguće varijante odnosno načina shvaćanja i vršenja posjete obiteljima ili blagoslova kuća/stanova/obitelji
- 6. Opredijeljenost za siromahe - test vjernosti župne zajednice Kristu Caritas u župnoj zajednici
 - 6.1. O kojem siromaštvu i o kojim siromasima je riječ?
 - 6.2. Opredijeljenost Crkve za siromašne – teološko pitanje
 - 6.3. Pedagoška metodologija evanđeoske ljubavi
 - 6.4. Neki konkretniji zadaci – prilika za župna vijeća

IV. Suradnička tijela i crkvene službe

- 1. Strukturalni vodstveni preduvjeti za novu župnu zajednicu Prementalizacija svećenika (župnika) i laika
- 2. Razvijanje djelotvornih suradničkih tijela. Nova svijest i uloga župnog pastoralnog vijeća
- 3. Župno ekonomsko vijeće. Pastoralne smjernice za novo shvaćanje i djelovanje

V. Klasične i nove službe u župnoj zajednici

- 1. Službe za osnovno i redovito funkcioniranje župne zajednice
 - 1.1. Formiranje 'liturgijske zajednice'
- 2. Službe za pokretanje i vođenje posebnih zajednica u vidu evangelizacijskog pastoralne
- 3. Pastoralna koordinacijska zajednica. Neki značajniji pomoci na crti kooperativnog dušobrižništva

VI. Ne/iskorištene šanse hodočasničkog pastoralne za život župne zajednice?

- 1. Crkva kao hodočasnica ne može bez okupljanja
- 2. Blagodat i rizici hodočašća
- 3. Nužnost razrađenijeg hodočasničkog programa osobito slavlja pomirenja i euharistije
- 4. Samo pučke pobožnosti ili drugi evangelizacijski programi?

VII. Uloga crkvenoga tiska osobito u pravcu stvaranja novog lica župne zajednice

- 1. Stanje s crkvenim tiskom danas
- 2. Ima li u crkvenom tisku prave komunikacije?
- 3. U obliku prijedloga

IX. Školski pastoral: izazov za župnu zajednicu

Uvod

- 1. Uloga župne zajednice u odnosu na vjeronauk u školi
- 2. Pastoral škole je u službi cjelovitog ostvarenja mladoga čovjeka
- 3. Neke konkretne mogućnosti suradnje

X. Novi profil župnika (dušobrižnika)

Uvod

- 1. Procesi koje ukazuju na potrebnu novog lika dušobrižnika

2. Neke važnije karakteristike svećenika pastoralca danas
 - 2.1. Čovjek dijaloga
 - 2.2. Graditelj/odgojitelj zajedništva
 - 2.3. Evangelizator/učitelj i liturg
 - 2.4. Animator, koordinator i promicatelj novih crkvenih zvanja
 - 2.5. Komunikator i terapeut – duhovni vođa
 - 2.6. Čovjek vizija
 3. Važnost prezbiterskog/župničkog zajedništva i trajne pastoralne izgradnje
 - 3.1. Živjeti znači biti s drugima i za druge. Osnove i perspektive prezbiterskog zajedništva
 - 3.2. Pratične smjernice za ostvarenje svećenipčkog suradništva i solidarnosti. Prezbiterske 'pastoralne zajednice'
 - 3.3. Trajna svećenička izgradnja na crti odgovornosti prema evangelizacijskom zadatku, u svjetlu "Pastores dabo vobis"
 - 3.4. Svećenicima je potrebna značajnija pomoć biskupijske uprave
- Umjesto zaključka

T R E Ć I D I O

Prema autentičnosti shvaćanja i življenja sakramenata Odgovorniji pristup slavlju sakramenata

I. Nužnost promišljanja pastoralca sakramenata

1. Neizvjesnosti u sakramentalnoj pastoralnoj praksi u situaciji traženja rituala bez kršćanskog 'pokrića'
 2. 'Pastoralna razboritost' i istina sakramenata
 3. Nužni pomoci u pastoralu sakramenata
 - 3.1. Sakramenti kao pastoralno djelo u službi čovjekova spasenjskog susreta s Kristom
 - 3.2. Pastoral sakramenta kršćanske inicijacije, posebice krštenja – problem ili evangelizacijska šansa?
 4. Praktične smjernice u vidu jedinstvenijeg postupanja u pastoralnoj praksi
 - 4.1. Vrijeme od traženja do slavlja sakramenata – katekumenalno vrijeme za osobni susret s Kristom
 - 4.2. Nova situacija i nova očekivanja
 5. Eklezijalna, mistagoška i misionarska dimenzija u pripremi i slavlju sakramenata
 - 5.1. Sakramenti misionarski usmjereni
 6. Prikladnije pastoralne strukture za novi pristup službi posvećivanja
- Drugačije odgovornosti župnog pastoralnog vijeća
- Umjesto zaključka

II. Promišljanja krštenja odraslih

Nužnost ukorijenjenosti katekumanta u župnu zajednicu

Uvodne napomene

1. Katekumenat – nezaobilaziv proces uvođenja u život i djelo Crkve
2. Zajednička priprema katekumena u službi veće eklezijalne svijesti
3. Koncilska preobrazba župe uvjet za uspješnost katekumenata
 - 3.1. Obnovljena svijest primanja i prihvaćanja drugoga
 - 3.2. Praćenje i podrška na putu vjere
 - 3.3. Mogućnost uključivanja u župne službe – djelovanje iz vjere
 - 3.4. Župa – česma kojoj dolaze svi žedni

III. Euharistija u izgradnji crkvenoga zajedništva i župne zajednice

1. Zajedničarska određenost čovjeka kršćanina i suvremene tendencije individualizma
 2. Neke temeljne postavke u odgoju za euharistijsko-župno zajedništvo
 3. Problem izdvajanja iz nedjeljne euharistije i župne zajednice
- U obliku zaključka: prema 'pastoralu iskoraka'
4. Važnost aktualizirajuće homilije i potreba zauzetije pripreme propovjednika
 - 4.1. Nedjelja/Dan Gospodnji kao prvotna navjestiteljska šansa
 - 4.2. Odgovornost predvodnika/navjestitelja u traganju za izvornijim značenjem homilije
 - 4.3. Presudno pitanje govora – propovjednik sluga Riječi
 - 4.4. Propovjednički stav i stil
 - 4.5. O čemu valja voditi računa u pripremi homilije?
 - 4.6. U obliku zaključka: Nužnost trajne izgradnje propovjednika kao i zajedničke pripreme homilije

5. Praktične upute za pastoralnu praksu

Mogući načini animiranja za djelatno sudjelovanje u euharistijskom slavlju

- 5.1. Muke pastoralnog djelatnika/župnika
- 5.2. 'Evangelizacija mise' – iznošenje uvjerljivijih razloga za sudjelovanje
- 5.3. Otvaranje mogućnosti za stvaralačko sudjelovanje
- 5.4. Naglasak na blagovanju
- 5.5. 'Dječja ili đaćka Misa' – 'Misa mladih' ili misa uz veće sudjelovanje djece odnosno mladih?
- 5.6. Što je s odraslima u liturgiji?

IV. U pravcu drugačijega pastorala potvrde

Potvrda - dar Duha za izgradnju Crkve

Uvod

1. Specifičnost potvrde u odnosu na krštenje
2. Sakrament potvrde - sakrament poziva, crkvenog zajedništva i odgovornosti
3. Osposobljenost za poslanje Crkve - odgovornost župne zajednice

Z A V R Š N A P R O M I Š L J A N J A

I. Pastoralna usmjerenja na početku trećega tisućljeća

1. Ususret mogućnosti drugačijega nastanka pastoralnih dokumenata
2. Svi su izazvani
3. Zašto naslov dokumenta "Na svetost pozvani"?
4. Svetost kao novost života ima svoju 'geografiju'
5. Kvalitetnije vršenje služenja u Crkvi
6. Uprisutjenje 'duha i slova' dokumenta u pastoralnoj praksi

II. Pastoralno planiranje i programiranje u župnoj zajednici

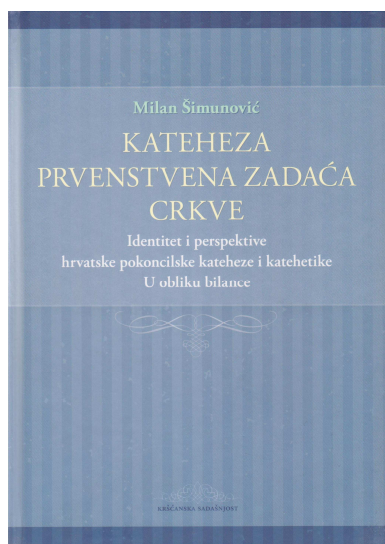
Teološke (ekleziološko-pastoralne) smjernice i polazišta. Problemi i perspektive

1. Nužnost pastoralnih vizija
2. Suočenje s preživjelim teološkim klišejima, improviziranom pastvom i 'ideologijom prosjeka'
3. Pastoralno planiranje nezaobilaziv zadatak Crkve
4. Snimanje i teološko-pastoralna interpretacija situacije župne zajednice
5. Važnost konkretnog planiranja i programiranja tzv. pastoralne godine i župnih slavlja
6. Koordinirano pastoralno planiranje, provedbeni mehanizmi, metode i sredstva
7. Jača vjera u djelovanje Duha i novi pastoralni preporod

+++++ IZ RECENZIJA

Prof. dr. sc. Josip Baloban: Autor svojim pisanjem dokazuje da dobro poznaje duh II. vatikanskog koncila, koji ne smije otići u arhive već se i u hrvatskoj specifičnoj crkvenoj i društvenoj situaciji mora trajno i marno iznova probijati i dokazivati da bi Katolička crkva u Hrvatskoj stvarno prešla iz pretkoncilske u koncilsku Crkvu i da bi ta ista Crkva svojim životom i djelovanjem posredovala spasenje svakom pojedinom čovjeku dobre volje u promijenjenim društvenim okolnostima. Adresati ove knjige su ne samo teolozi-profesori, već ona može poslužiti kao svojevrсни udžbenik za studente teologije, a za njom mogu i trebaju posegnuti svi pastoralni djelatnici, kao i svi vjernici angažirani u pastoralnom djelovanju Crkve i u apostolskom djelovanju u društvu.

Prof. dr. sc. Emanuel Hoško: Ovo znanstveno djelo neophodno je za proces pastoralne 'prementalizacije'. Ono se uvelike razlikuje od sličnih knjiga u nas jer nudi više od promišljanja i zapažanja te ohrabruje na nove operativne modele u pastoralu. Knjiga je uistinu kritična analiza sadašnjeg pastoralnog stanja u našoj Crkvi, a razmišljanja hrvatskih pastoralnih teologa sabire u usuglašen sustav misli s operativnim usmjerenjem. Ona je u svome polazištu 'revolucionarna' ili barem pionirska, jer kao osnovnicu pastoralnog djelovanja Crkve postavlja župnu zajednicu u kojoj je svećenik/dušobrižnik najodgovorniji ali ne i jedini čimbenik. Usuđujem se reći da će i oni koji se ne smatraju vjericima u ovoj knjizi naći samokritičku riječ Crkve o sebi, a osobito će razaznati ulogu Crkve u našem vremenu i na našem prostoru.

II.

KATEHEZA PRVENSTVENA ZADAĆA CRKVE

Identitet i perspektive hrvatske pokoncilске kateheze U obliku bilance

Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011. (765 stranica)

Napomena:

Riječi u glavnom naslovu uzete su iz apostolske pobudnice Ivana Pavla II.
"Catechesi tradendae" (1979.), br. 15.

PREDGOVOR

UVODNI DIO

POIMANJE KRŠĆANSKOGA ODGOJA I NJEGOV SUODNOS PREMA EVANGELIZACIJI I KATEHEZI

I. 'ODGOJNA POLITIKA' POKRETAČ OBNOVE DRUŠTVA I ŽIVOTA CRKVE

1. Suodnos odgoja i kateheze
2. Religiozni ili vjerski odgoj u okviru općega odgoja
3. Specifičnost kršćanskoga odgoja
4. Suodnos evangelizacije i kateheze kao odgoja vjere

PRVI DIO

POSLIJEKONCILSKA EVANGELIZACIJSKO-KATEHETSKA OBNOVA TRAJNO UPORIŠTE ZA BUDUĆNOST ODGOJA VJERE

I. HRVATSKA KATEHEZA U SVIJETU NAGLIH PROMJENA U KONTEKSTU EUROPSKIH KATEHETSKIH PREVIRANJA I DOGAĐAJA DRUGOG VATIKANSKOG KONCILIA

1. Nesigurnosti i traženje novih putova
 1. Hrvatska kateheza u uvjetima marksističke ideologije, ateističkoga svjetonazora i klasične (skolastičke) teologije
 2. U kontekstu brzih promjena koncilskog i pokoncilskog vremena
2. Hrvatski obnoviteljski pothvati - tečajevi i katehetske ljetne škole
 1. Neki konkretni katehetski pomaci i pothvati: koncilski obnovitelji
 2. U osluškivanju katehetskih gibanja na razini opće Crkve: Opći katehetski direktorij i II. međunarodni katehetski kongres u Rimu - odraz na hrvatsku katehezu
3. Katehetske ljetne škole - prekretnica u katehetskom gibanju sedamdesetih godina. Od priznanja do osporavanja

II. STARA I NOVA POLAZIŠTA U KATEKIZMIMA U KONTEKSTU POSLIJEKONCILSKIH GIBANJA

1. Vrijeme za postupne zaokrete
2. Tradicionalni ili stari katekizmi
 1. 'Kolarekovi' katekizmi
 2. 'Pavićevi' katekizmi

2. 3. Neki novi pokušaji - osobito 'Weissgerberovi' katekizmi
2. 4. Vjeronaučna građa Maloga Koncila - MAK-a
2. 5. Katekizmi 'Kršćanske sadašnjosti'
3. Izabrana problemska pitanja u katehetskim sporenjima i sučeljavanjima
3. 1. Velik doprinos izdavačke kuće 'Kršćanska sadašnjost'
3. 2. Inicijative i iskoraci pojedinaca, pojedinih katehetskih centara ili skupine stručnjaka - Ipak neostvaren 'hrvatski katekizam' za studente/odrasle
3. 3. Zaključno razmišljanje - nova kateheza i katekizmi i promjena mentaliteta

III. NARAV, ZADAĆA I CILJEVI KATEHEZE - POKUŠAJ DEFINICIJE I SHVAĆANJA IDENTITETA KATEHEZE U SVJETLU RIMSKIH I HRVATSKIH KATEHETSKIH DOKUMENATA

1. Evangelizacijsko i odgojno obilježje kateheze - na tragu pokoncilskih dokumenata 'Evangelii nuntiandi' i "Catechesi tradendae"
2. Katehetski dokument "Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri" - uporišna točka hrvatske kateheze
3. Kristocentričnost kateheze
4. Kateheza - promicanje mentaliteta ili stavova vjere i komuniciranje poruke i iskustva vjere
5. Kateheza i liturgija – stvaralački suodnos
6. Kateheza - posrednica u odgoju i rastu radosne vjere. Kada je i kako kateheza 'odgoj vjere'?
7. Vjernost Bogu i čovjeku - u žarištu pokoncilске kateheze
8. Kateheza - preobražavanje svega ljudskoga. Odgoj za dijakoniju prema socijalnom nauku Crkve - važno usmjerenje u sekulariziranom i ateističkom ozračju
9. Sadržaji kateheze - i ljudske vrednote
9. 1. Obnovljeno shvaćanje Biblije, tradicije i crkvenoga učiteljstva
9. 2. Ljudske teme u sadržaju kateheze
10. Kateheza - uvođenje u crkveni život. Sinergijski odnos obitelji i župne zajednice
11. Za koga je kateheza?
11. 1. Kateheza odraslih - fenomen duhovnih pokreta i potreba reinicijacije i trajnog katekumenata
11. 2. Kateheza djece i mladih
12. Odgovornost biskupa za katehezu. Promicanje katehetskog poziva svećenika, redovnika, redovnica i vjernika laika

IV. 'ŠTO' I 'KAKO' - IZNIMNO VAŽNO PITANJE SUVREMENE KATEHEZE

1. Značenje metode u sveukupnom katehetskom procesu
2. Katehetska se metodologija nadahnjuje božanskom pedagogijom vjere
3. Temeljni metodološki itinerariji
3. 1. 'Katekizamska' nastava ili pedagogija učiteljskog tipa - doktrinalna ili direktivna metoda
3. 2. Kerigmatski itinerarij - tzv. silazna ili kerigmatska metoda
3. 3. Antropološki itinerarij - tzv. uzlazna ili antropološka metoda
indiferentnom i ateističkom ambijentu
3. 3. 2. Metoda tumačenja iskustava
3. 4. Nedirektivna ili stvaralačka pedagogija i metodologija
4. Neka crkvena upozorenja osamdesetih godina s obzirom na 'sadržaj' i 'metodu' katekizama

V. 'KATEHETSKI GOVOR' U KONTEKSTU SUVREMENOG 'GOVORA VJERE'

1. Problem govora u katehezi
2. Govor i ljudsko iskustvo u katehezi
3. Suživljavanje sa svijetom
4. Govor vjere temeljna sastavnica 'kako katehizirati'
5. Budućnost autentičnog govora u zajednici
6. Problem medija komuniciranja
7. Počeci novog usustavljenja katehetike

VI. VELIK DOPRINOS BISKUPA ĆIRILA KOSA HRVATSKOM KATEHETSKOM POKRETU

1. Učitelj i učenik
2. Povjerenje u ljude

3. Promicatelj nove kateheze - izražene u katehetskom dokumentu RNEOV
4. Odgoj i priprema vjeroučitelja i katehetskih stručnjaka za novo vrijeme
5. Podrška ostalih crkvenih pastira

VII. ZAKLJUČNO PROMIŠLJANJE

O POKONCILSKOM RAZDOBLJU HRVATSKE KATEHEZE (1965-1990.)

1. 'Svjetla hrvatske kateheze' - svijest o nužnosti promjena i neka dostignuća
2. 'Sjene' hrvatske kateheze

DRUGI DIO

VJERONAUKE U HRVATSKOM ŠKOLSKOM SUSTAVU PRIJELOMNO RAZDOBLJE HRVATSKE KATEHEZE

I. KATEHETSKA PREKRETNICA U VRIJEME DEMOKRATSKIH PROMJENA

1. Zalaganja za pravo javnosti za religioznu dimenziju u hrvatskom školskom sustavu
2. Neka promišljanja o religioznoj/religijskoj kulturi i crkvene dileme
3. Opredjeljenje za konfesionalni model vjeronauka u školi - Poruka hrvatskih biskupa (lipanj 1991.)
4. Središnje pitanje: stručna osposobljenost, trajno usavršavanje, planovi i programi, vjeronaučni udžbenici te metodičko-komunikacijski pristupi u vjerskom odgoju i vjeronauku
5. Prihvaćenost vjeronauka u školi i snalaženje vjeroučitelja - animiranje roditelja
6. Vjeronauk u školi u kontekstu nekih problematizirajućih pastoralno-katehetskih promišljanja
7. Nacionalni katehetski ured HBK - uporišna ustanova za promicanje školskog vjeronauka i župne kateheze
8. Odraz Katekizma Katoličke Crkve na pastoralno-katehetska gibanja u Hrvatskoj
8. 1. KKC i svijet višestrukih promjena
8. 2. Fenomen sakramentalizacije i pastorala masa
9. Velika prekretnica - potpisivanje Ugovora o vjeronauku

II. POGLED NA VJERONAUKE U ŠKOLI KROZ PRIZMU VJEROUČITELJA U POSTMODERNOM VREMENU

1. Vjeroučitelj odlučujući čimbenik
2. Odgoj vjere u svijetu brzih promjena i relativizma postmoderne
3. Naglasak na osobi kao najvećem bogatstvu u školskom odgoju i obrazovanju pred izazovom tzv. neutralnog odgoja. Škola kao odgojna zajednica
4. Prema sve ispravnijoj i cjelovitijoj slici Boga, čovjeka i kršćanske vjere
5. 1. Odgojna kompetencija - vjerovanje u mogućnost odgoja
5. 2. Promotivna kompetencija - autentično kršćanstvo ispunjenje istinske čovječnosti
5. 3. Religiozna kompetencija vjeroučitelja na crti dijakonije ili pomaganja učenicima u stjecanju religiozne kompetencije
5. 4. Didaktičko-komunikacijska kompetencija - stimuliranje stvaralačkih postupaka u vjeronaučnom procesu
5. 4. 1. Osnovna usmjerenja
5. 4. 2. Odnos didaktike i metodike
5. 4. 3. Izbor metodičko-komunikacijskih pristupa i ciljano osmišljanje izvođenja vjeronaučne nastave
5. 5. Eklezijalna kompetencija - promicanje svijesti crkvenosti i suodgovornosti svih odgojnih čimbenika (obitelji, župne zajednice i škole)
5. 6. Vjerničko-obraćenička kompetencija - rast u svijesti trajne metanoje
5. 7. Zaključni osvrt

III. PROMIŠLJANJA O PRIJEĐENOM PUTU I NOVI ZNAČAJNIJI POMACI

1. Pomaci u preustroju NKU-a HBK - pokretanje 'Katehetskog glasnika'
2. Stručna analiza prijeđenoga puta
3. Pojava i velik doprinos 'Općeg direktorija za katehezu' (1997.)
4. Priznati dodiplomski studiji i stručni obrazovni naslovi za zvanje vjeroučitelja u školi. Nužnost preustroja studija na crkvenim učilištima
5. Permanentno usavršavanje vjeroučitelja - novi profil katehetskih škola i stručna vijeća vjeroučitelja
6. Trajno stimuliranje i vrednovanje kvalitete vjeroučiteljske službe

7. Radno-pravni status vjeroučitelja katoličkog vjeronauka
8. Napredovanje u zvanju - jamstvo kvalitete vjeronauka u školi
9. Polaganje stručnih ispita
10. Vjeronaučna olimpijada - natjecanja iz vjeronauka
11. Prema novim vjeronaučnim planovima, programima i udžbenicima - jasniji ciljevi konfesionalnog modela vjeronauka u školi
12. Predškolski vjerski odgoj
 12. 1. Početna promišljanja i pothvati
 12. 2. Usustavljivanje vjerskoga odgoja u vrtićima
 12. 3. Montessori model vjerskoga odgoja - 'Kateheza Dobroga pastira'
13. Odgoj u vjeri (vjeronauk) osoba s posebnim potrebama / s teškoćama u razvoju

IV. NEKA POSEBNA PITANJA U USUSTAVLJENJU ŠKOLSKOGA VJERONAUKA

1. Vrednovanje/ocjenjivanje vjeronauka
2. Problem štrajka i sindikata, pitanje udruživanja vjeroučitelja. Oživljavanje Hrvatskog katoličkog katehetskog društva
3. Župnik i vjeronauk u školi - jasne postavke
4. Uvjetovanje pripuštanja na sakramente pohađanjem vjeronauka u školi?! Prozivanje u svezi sa sudjelovanjem na misi. Ispisivanje i ponovno upisivanje. Vjeronauk: predsat/posljednji sat/suprotna smjena?
5. Oспорavanja vjerskog odgoja u vrtićima i vjeronauka u školi
 5. 1. Učestala predlaganja religijske kulture umjesto konfesionalnog vjeronauka
 5. 2. Je li laička/neutralna škola mjesto za vjeronauk ili religijsku kulturu?
 5. 3. Neki osnovni odgovori NKU-a HBK na kritike u odnosu na prisutnost Crkve u vrtićima i školi
 5. 4. Konfesionalni model vjeronauka - jamstvo istinske tolerancije i življenja u različitosti
 5. 5. Vjeronauk 'opterećenje' ili 'rasterećenje' vjeroučenika?
6. Evangelizacija ili pastoralno djelovanje u javnoj školi - na crti dijaloga vjere i kulture uz zalaganje i katoličkih prosvjetnih djelatnika
7. Nužnost veće suodgovornosti i suradnje roditelja
8. Izabrana problematizirajuća promišljanja u crkvenim krugovima: vjeronauk u javnom prostoru i njegov utjecaj na duhovnu obnovu
 8. 1. Vjeronauk u školi kompromitiran
 8. 2. Školski vjeronauk ugrozio župnu katehezu?
 8. 3. Školski vjeronauk izabran kao put najmanjega otpora koji nije umnožio crkvenost
 8. 4. Nije nužna župna kateheza - dostatan je vjeronauk u školi
 8. 5. Finalni učinak vjeronauka u školi u ozračju etičkog relativizma

V. UTEMELJENOST I SPECIFIČNOST KONFESIONALNOG MODELA VJERONAUKA U SKLOPU CJELOVITOGA ODGOJA I OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ ŠKOLI - U OBLIKU SINTEZE

1. U prvome planu - specifičan doprinos Crkve cjelovitom odgoju i obrazovanju
2. Na čemu se temelji konfesionalni model - katolički vjeronauk u školi?
3. Identitet, specifičnost i ciljevi školskoga vjeronauka
4. Razlikovni i komplementarni suodnos školskog vjeronauka i župne kateheze

VI. ZNAČAJAN PRILOG KVALITETI VJERONAUKA - SUSRET S BIBLIJSKIM TEKSTOM, S OSOBITIM OSVRTOM NA STARI ZAVJET

Uvod

1. Neki nesporazumi i razlozi zastoja u istinskom suodnosu Biblije i kateheze
2. Tradicionalni i neadekvatni didaktičko-metodički pristupi
3. Katehetski pomaci u odnosu na Bibliju
4. Suvremeni pristup starozavjetnim biblijskim tekstovima u novijim hrvatskim katekizmima i školskim vjeronaučnim udžbenicima
5. Novi pristup biblijskim tekstovima. Načelo postupnosti
6. Problem biblijskoga govora
7. Neke posebnosti i budućnost hrvatskog suvremenog katehetskog pristupa u izboru i susretu s biblijskim tekstovima

7. 1. U traganju za cjelovitijim i autentičnijim susretom s biblijskim tekstom
7. 2. Korelacija biblijskog starozavjetnog i današnjeg ljudskog iskustva
8. Budućnost u sustvaralačkom odnosu: biblijski tekst-katehizand
9. Usredotočivanje na biblijske likove
10. Uloga katehete kao posrednika-komunikatora
11. Zaključno promišljanje

VII. OSVRT NA UVOĐENJE VJERONAUKA U HRVATSKI ŠKOLSKI SUSTAV

1. Vjeronauk u školi - uspješna stranica djelovanja Crkve
2. Vjeroučitelji u Hrvatskoj - statistički podaci

TREĆI DIO

ŽUPNA KATEHEZA U NOVIM OKOLNOSTIMA NADOLASKOM DEMOKRATSKIH PROMJENA

I. EVANGELIZACIJSKO-KATEHETSKO DJELO U NOVOM 'DUHOVNOM OKOLIŠU'

1. Velika očekivanja i nade
2. Nedoumice oko župne kateheze u ratnim i poratnim okolnostima

II. PREMA NOVOM PROJEKTU ODGOJA U VJERI

1. Početna promišljanja i pothvati
2. Novo eklezijalno utemeljenje župne kateheze
3. Nužnost strukturalnih promjena u župnoj zajednici
4. Nove perspektive kateheze prema projektu župe kao 'zajednice zajednicâ' - hrvatski model
5. Župna kateheza prema dobi i 'živi vjernički krugovi'
5. 1. Temeljna polazišta katehetskog dokumenta *ŽKOŽŽ*
5. 2. Okvirni metodički model odvijanja župne kateheze - 'celebratio catechetica' (katehetsko slavlje)
 5. 2.1. Temeljni metodički itinerarij
 5. 2.2. Temeljne crte 'celebratio catechetica' s metodičkog stajališta
6. Sadržaji župne kateheze - poučni dio: važnost prožimanja liturgije i kateheze
7. Mistagoška, misijska i karitativna dimenzija u temeljima župne kateheze
8. Formiranje katehetskih skupina ili zajednica
 8. 1. Dobna kateheza i 'zahvaćanje roditelja'
 8. 2. Formiranje 'posebnih zajednica' ili 'živih vjerničkih krugova' - na crti nove kateheze cijele župne zajednice, s naglaskom na odraslima
9. Temeljne katehetske skupine/zajednice
10. Katehetske zajednice u tzv. razvijenijoj župnoj zajednici
11. Duhovni pokreti kao nova katehetska šansa
12. U obliku sinteze: posebnosti župne kateheze u suvremenoj župnoj zajednici
13. Odgovornosti crkvenih predvoditelja na crti novih usmjerenja kateheze i izrade katehetske građe i priručnika

III. SAKRAMENTI KRŠĆANSKE INICIJACIJE - NEKA TEMELJENA USMJERENJA

1. Osnovne smjernice za katehizaciju djece
 1. 1. Evangelizacija ili 'sakramentalizacija'?
 1. 2. Novo shvaćanje i provođenje prvopričesničke kateheze - poučni dio
2. Glavni ciljevi i sadržaji u katehizaciji prije prve pričesti
3. Glavni sadržajni kriteriji
4. Inicijacija u sakrament pokore ili pomirenja - Slavlje obraćenja
 4. 1. Pet stvari ili pet stavova?
 4. 2. Ispit savjesti
 4. 3. Odluka
 4. 4. Kajanje
 4. 5. Ispovijed
 4. 6. Zadovoljština
5. Kateheza predadolescenata - temeljne smjernice s posebnim osvrtom na sakrament potvrde
 5. 1. Potvrđenička katehetska skupina - usmjerenja katehetskog dokumenta *ŽKOŽ*
 5. 2. Neki naglasci u ciljevima i zadacima

5. 2. 1. Temeljna iskustva koja zahtijevaju primjerenu katehetsku metodologiju
5. 2. 2. U znaku podržavanja nade
5. 2. 3. Osobniji susret s osobom i djelom Isusa Krista
5. 2. 4. Susret s Kristom i život po Duhu Svetomu u vjeri zajednice
6. Nova kateheza mladih i studenata - na crti obnove župne zajednice
6. 1. Neki novi pokazatelji
6. 2. Ponude katehetskog dokumenta ŽKOŽ: kateheza nakon krizme
7. Iskustvo istinskih ljudskih vrijednosti u obitelji - osnovna podloga za uvođenje u sakramentalni život
7. 1. Obitelj mjesto čovječnosti, osobito prihvaćanja i oprostjenja
7. 2. Otvorenost i gostoljubivost
7. 3. Odgoj za zajedništvo
7. 3. 1. Dijeliti - biti za druge
7. 3. 2. Simbolika obiteljskog stola
7. 4. Zaključno promišljanje

IV. KATEKUMENALNI MODEL - NUŽNOST U SUVREMENOJ KRŠĆANSKOJ INICIJACIJI

1. Zabrinjavajuća situacija u pastoralu kršćanske inicijacije
2. Prema korjenitoj reviziji aktualne prakse i usvajanju pluralizma operativnih modela kršćanske inicijacije
2. 1. Model 'religiozne socijalizacije' i 'katekumenata'
2. 2. Temeljno katehetsko načelo: kako osigurati i zajamčiti proces sazrijevanja vjere?
3. Razlozi zaokreta prema usvajanju inicijacijske, odnosno katekumenalne dimenzije
3. 1. Sociokulturalni razlozi
3. 2. Teološki razlozi
3. 3. Pastoralni razlozi
4. Mogući pomoci u usvajanju katekumenalne dimenzije
4. 1. U središtu pozornosti - osoba
4. 2. Katekumenalno usmjerenje u povodu krštenja djece
4. 3. Katekumenat ne/krštene školske djece. Neki mogući pastoralni iskoraci u sve problematičnijoj situaciji aktualnih slavlja prve pričesti i krizme
5. Promišljanje aktualne hrvatske prakse katekumenata za mlade i odrasle
6. Nužni katekumenalni zaokreti u župnoj zajednici

V. ŽUPNI KATEHETA - NOVI PROFIL I NAČIN DJELOVANJA

1. Nejasnoće oko identiteta župnoga katehete
2. Pitanje župnoga katehete - briga cijele župne zajednice
3. Identitet župnoga katehete
4. Formacija župnoga katehete. Teološko-katehetsko školovanje
5. Nužnost trajnog usavršavanja
6. Redovnice u katehetskom pastoralu - novi izazovi

VI. ZAVRŠNO PROMIŠLJANJE O ŽUPNOJ KATEHEZI

ČETVRTI DIO

PERSPEKTIVE KATEHEZE U SVIJETU NAGLIH PROMJENA U SUOČAVANJU S NOVOM KATEHETSKOM PARADIGMOM

I. PROMIŠLJANJA O STANJU HRVATSKE KATEHEZE - U OBLIKU BILANCE

Uvod

1. Hrabri iskoraci u definiranju pokoncilске kateheze i vjeronauka u školi
2. Ipak priznati hrvatski konfesionalni model
3. Na tragu europskog istraživanja o vjeronauku
4. Odlazak svijetlih likova s hrvatske teološko-katehetske scene
5. Hrabrije suočavanje s nekim katehetsko-vjeronaučnim dilemama i zastojima u okviru potrebe jasnijega profiliranja evangelizacijsko-odgojnog djela Crkve - u obliku teza
6. Dva izdvojena važna pitanja za budućnost hrvatske kateheze
6. 1. Manjak katehetskih stručnjaka - potreba jačeg timskog rada na crti kontinuiteta

6. 2. Novo mjesto i vrednovanje religiozne pedagogije i katehetike na crkvenim učilištima na crti potrebne interdisciplinarnosti
6. 2.1. Nedovoljno poznavanje i uvažavanje katehetike
6. 2.3. Katehetika u uskom suodnosu s pastoralnom teologijom i odgojnim znanostima
6. 2. 4. Potreba daljnjeg preustroja katehetike na crkvenim učilištima

II. PREMA NOVIM KATEHETSKIM VIZIJAMA: PROMJENA KATEHETSKE PARAGIDME

Uvod

1. Svijest i hrabrost priznavanja krize djelovanja Crkve i njezine kateheze - prema inkulturiranoj katehezi
2. Temeljno pitanje: Prema novim modelima navještaja i kateheze u pluralističkom i multireligijskom kontekstu? Kako danas postati kršćaninom?
3. Prvi navještaj i kateheza u misionarskoj situaciji i perspektivi
4. Kateheza u 'znaku ponude i prijedloga' te stimuliranja osobnog izbora
5. Kateheza ili odgoj vjere na crti odgoja za 'traženje Boga'
6. Kategorija 'života' u suvremenoj katehezi u prvome planu - 'puni život' novo ime za 'milost'
7. Kateheza u okviru obnove Crkve - iznimna važnost dimenzije obraćenja i globalnog kršćanskog iskustva
8. Katehetska metodologija na crti metodologije 'Emausa' - u stavu suputništva, slušanja i prihvaćanja
9. Kateheza: priprava za sakramente ili za susret s Kristom, za vjeru u Krista u kršćanskoj zajednici? U znaku vazmene noći
10. Proročka, politička i kritička dimenzija suvremene kateheze u okviru socijalnog pastoralala
11. Vjeroučitelj i kateheta - svjedok, čovjek jake duhovnosti i sinteze, 'osobnost u odnosu'

III. PERSPEKTIVE KATEHEZE KAO PRVENSTVENE ZADAĆE CRKVE

1. Prema 'novom licu' župne kateheze i školskog vjeronauka - za 'novo lice' Crkve
2. Zaključak - u znaku stvaralačke nade

.....
Pogovor - Bilješka o piscu (Anton Peranić)

Kazalo pojmova

Katehetska bibliografija - Milan Šimunović (fundamentalna i specijalna katehetika - crkvena kateheza)

Neke misli iz recenzija (objavljene na korici Knjige)

Prof. dr. sc. Alojzije Hobljaj (Zagreb): Knjiga donosi već dugo očekivanu *bilancu identiteta hrvatske pokoncilске kateheze i katehetike* koja se u suvremenosti predstavlja kao *prvenstvena zadaća Crkve*. Retrospektivno, radi se o rasponu od 40 godina kojim se, istovremeno, otvara *perspektiva* za budućnost.

Djelo je stubokom povezano s autorovim životom i radom od prve pokoncilске faze u kojoj se on praktično i studijski-znanstveno usmjerio prema katehetskom pastoralu na svim crkvenim razinama. Istovremeno se kao znanstvenik-istraživač i sveučilišni nastavnik, u ovom djelu predstavlja kao živa *riznica* neobjavljene arhivske građe, s umijećem njezine kontekstualizacije i kritičkom znanstvenom refleksijom. Među brojnim promišljanjima o naravi i zadaći suvremene pokoncilске kateheze ističe se i autorova kompetentna prosudba o nekim novijim pokušajima da se konfesionalni školski vjeronauk profilira bez 'dodirne točke' sa župnom katehezom.

Među kriterijima za izradu *hrvatske katehetske bilance* u knjizi dominira pitanje: kako se danas u hrvatskim (ne)prilikama postaje kršćaninom? Tragom toga pitanja autor nastoji skrenuti pozornost u crkvenoj javnosti da se hrvatska kateheza/katehetika ne bavi samo svijetom 'kršćanskoga društva', koji se kao takav sve više raslojava, nego se odlučno treba premjestiti u kontekst nove evangelizacijsko-katehetske paradigme.

Knjiga M. Šimunovića predstavlja se kao nezaobilazno djelo za daljnja tematska i svaka druga katehetska istraživanja.

Prof. dr. sc. Ivica Pažin (Đakovo): Knjiga "*Kateheza prvenstvena zadaća Crkve*", kao izazov teologiji i pedagogiji, djelo je koje u potpunosti oslikava, opisuje i tumači pokoncilski katehetski hod Crkve na ovim prostorima. Ne zaboravljajući niti jedan značajniji dio sveukupnoga katehetskoga pothvata Crkve sve do naših dana, ona je ipak otvorena za daljnja razmišljanja i sustavno bavljenje određenim katehetskim područjima. U tom smislu ona je nezaobilazno djelo ne samo usko katehetske i pastoralno-evangelizacijske suvremene literature, nego i djelo bez kojega se u budućnosti neće moći promišljati o

teološkoj slici Crkve i njezina djelovanja na našem području. Isto je tako ona značajno pedagoško djelo koje na izričit način promišlja ne samo katehezu kao unutarnju navjestiteljsku zadaću Crkve nego cjelokupan predmet religijske pedagogije i katehetike kao znanosti stavlja pred oči javnosti, najprije one stručne, koja nije dovoljno upoznata s tim crkvenim načinom promišljanja o cjelovitom odgoju.

Sa WEBstranica Riječke nadbiskupije i Teologije u Rijeci - Područnog studija Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Knjiga je zapravo bilanca 'pokoncilskog hoda hrvatske kateheze' te obrađuje vrijeme neposredno poslije Koncila, kada je hrvatski katehetski pokret, u uvjetima koje je diktirao komunistički sustav, proživljavao vrlo dinamično i, na momente, vrlo teško razdoblje duboke preobrazbe u poimanju kateheze, zatim vrijeme ulaska vjeronauka u škole devedesetih godina nakon demokratskih promjena i s problemima i dilemama njegova usuglašavanja sa župnom katehezom kao i najnovije vrijeme kada jačaju procesi postmoderne, posebice relativizam, te kada je na djelu nova evangelizacijsko-katehetska paradigma, s više novih i snažnih izazova za Crkvu u evangelizacijsko-katehetskom poslanju.

U siječnju ove godine, u izdanju Kršćanske sadašnjosti u Zagrebu, izišla je iz tiska knjiga dr. Milana Šimunovića, ranijega profesora na Teologiji u Rijeci, Područnom studiju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, pod naslovom "*Kateheza prvenstvena zadaća Crkve. Identitet i perspektive hrvatske pokoncilске kateheze i katehetike. U obliku bilance*". Knjiga je opsežno djelo na 766 stranica, po mnogočemu jedinstveno na ovim prostorima. Tako su je ocijenili recenzenti prof. dr. Alojzije Hobljaj (Zagreb) i doc. dr. Ivica Pažin (Đakovo). Pogovor, kao bilješku o piščevu životu i djelu, napisao je mr. Anton Peranić, autorov dugogodišnji suradnik, osobito na katedri religiozne pedagogije i katehetike.

Riječi u glavnom naslovu uzete su iz apostolske pobudnice Ivana Pavla II. "*Catechesi tradendae*" (1979.), br. 15. *Kateheza*, ili *vjeronauk* kako se često naziva, crkveni je izraz za odgoj vjere. Na toj je crti katehetika koja, kao znanstvena disciplina, promišlja o unapređivanju i ostvarenju toga odgoja. Svakome koji se bavi pitanjem odgoja jasno je koliko je značilo i znači doprinos Crkve, utemeljen na pedagogiji Isusa Krista, odnosno cjelovitoga shvaćanja čovjeka i njegova određenja.

Nakon govora o poimanju odgoja općenito, te posebno kršćanskog odgoja i njegova suodnosa prema evangelizaciji i katehezi, u *Prvome dijelu* autor obrađuje tijek poslijekoncilске evangelizacijsko-katehetske obnove, koja ostaje trajno uporište za budućnost odgoja vjere u cjelini. U toj obnovi bilo je angažirano preko stotinu crkvenih stručnjaka svih profila. Naime, hrvatska se kateheza brzo našla u svijetu naglih promjena u kontekstu europskih katehetskih previranja i događaja Drugog vatikanskog koncila. Tada je, naime, definirana narav i zadaća hrvatske kateheze, što će se kasnije uglavnom doradivati. *Drugi dio* govori o ponovnom ulasku vjeronauka u škole, što je označilo prijelomno razdoblje hrvatske kateheze. Taj proces obilježen je nizom teškoća i osporavanja, ali i uspjeha u konačnom usustavljenju vjeronauka u hrvatskom školskom sustavu. Dakako, negdašnji župni vjeronauk, sada župna kateheza, doživjela je značajne promjene u novim okolnostima. Stoga knjiga u *Trećemu dijelu* donosi hrvatske katehetske iskorake i na tom području, na kojem su još uvijek na djelu veći zastoji i nesnalaženja. To je i razumljivo jer župna kateheza nužno uključuje i obnovu odnosno promjenu poimanja i života župne zajednice u suvremenom svijetu. Od posebnoga je značenja *Četvrti dio*, posvećen perspektivama vjeronauka u školi i župne kateheze te odgoja vjere u cjelini u svijetu naglih promjena, u suočavanju s novom evangelizacijsko-katehetskom paradigmatom. Knjiga ne donosi samo bilancu hrvatske kateheze već upućuje na neke vizije za katehezu u gotovo novim okolnostima, s nužnom katekumenalnom i misijskom dimenzijom, a to znači i u uskom suodnosu s potrebom prvoga navještaja.

Već iz 'prvoga čitanja' ovoga djela čitatelju može biti jasno, a što potvrđuju i recenzije od dvojice renomiranih profesora na visokim crkvenim učilištima, da je ovo izvorno znanstveno pedagoško-katehetsko djelo koje promišlja ne samo katehezu, kao crkveni način pristupa cjelovitom odgoju čovjeka, već ističe i relevantne odrednice religijske pedagogije i katehetike kao znanosti, od iznimnoga značenja i koristi za cjelokupni hrvatski odgoj i obrazovanje. Autor koristi gotove sve relevantnije izvore koji donose građu iz ovoga područja, od sedamdesetih do kraja 2010. godine, što se može vidjeti i iz brojnih referenci.

Od posebnoga je važnosti i prisutnost antropološke osjetljivosti, a to znači usredotočenosti na suvremenoga čovjeka, posebno djecu i mlade i njihova pitanja, u čemu je Drugi vatikanski koncil

šezdesetih godina bio svojevrsna prekretnica, slijedeći temeljni princip ne samo vjernosti Bogu nego i, na poseban način čovjeku, s dijaloškom otvorenošću prema svijetu. Ovaj je koncil označio zaokret prema što cjelovitijem gledanju na čovjeka i svijet u kojemu živi, bez dualističkih odnosno dihotomskih primjesa. Crkva je u prvi plan stavila čovjeka i brigu za njegovo cjelovito dobro. To je otvorilo mogućnost za interdisciplinarnu suradnju, čak i u vrijeme kada je na snazi bio ateistički svjetonazor.

Koristeći se analitičko-deskriptivnom metodom, autor opravdava zaključak da je hrvatska kateheza ili odgoj vjere i katehetika odnosno religiozna pedagogija napredovala do te mjere da se može 'mjeriti' s dostignućima velikih europskih naroda. Od posebne je važnosti i činjenica što knjiga slijedi i načelo tzv. kontekstualizacije, u nastojanju da se narav i zadaća kateheze kao odgoja vjere te njezin trajni razvoj shvaća i ostvaruje u konkretnim društveno-kulturalnim okolnostima i ozračjima na ovim prostorima, dakako u osluškivanju europskih događanja, vodeći računa o multikulturalnom i multiregijskom fenomenu i opredijeljenosti za dijaloški pristup. Na taj je način, zahvaljujući suvremenom pristupu odgoju u cjelini, posebno kršćanskom, Hrvatska među zemljama Istočne Europe bila jedna od najspremnijih da nastupom demokratskih promjena devedesetih godina uđe s vjeronaukom u škole. Plan i program, koji je tada ponuđen, kasnije u više navrata inoviran, bio je od stručnih tijela Ministarstva prosvjete i kulture (kasnije prosvjete i športa, danas znanosti, obrazovanja i športa), ocjenjivan kao velik doprinos suvremenoj hrvatskoj školi. Dakako, to najbolje pokazuju i suvremeni vjeronaučni udžbenici. Suvremeni pristupi odgoju i obrazovanju, kada se radi o uvažavanju i dinamiziranju svih dimenzija čovjekova cjelovitog razvoja, dakako u prvome redu one duhovne, bili su dobro prihvaćeni od mnogih stručnjaka raznih profila, bez obzira na vjerska opredjeljenja, kako prije tako i na poseban način poslije demokratskih promjena.

Svijet koji se trajno i brzo mijenja, sa 'sveprisutnom' globalizacijom, društvenim i religioznim pluralizmom, medijskom komunikacijom i posebice naglašenim individualizmom, subjektivizmom i relativizmom, uvelike 'stavlja u pitanje' ne samo neke načine cjelokupnog djela Crkve, nego i cjelokupni vrijednosni sustav i čovjeka u cjelini. U tom smislu doprinos knjige može biti od velikoga značenja u tzv. spašavanju čovjeka i njegove ljudskosti, na što su hrvatski teolozi, pedagozi i katehetičari trajno upozoravali, a na crti europskih promišljanja. Dakako, preduvjet za uspješnost suvremenog odgojnog pristupa jest stvaranje tzv. odgojnog saveza obitelji, škole i kršćanske zajednice. Ne radi se o tome tko će u tom procesu dominirati nego kako će se pomoći čovjeku u njegovom cjelovitom rastu i ostvarenju.

Koliko je poznato, o ovoj problematici do sada još nije bilo jednog zaokruženog djela pa se s pravom može govoriti o prvoj cjelovitijoj bilanci jednog iznimno plodnog promišljanja i djelovanja Crkve na odgojno-obrazovnom području. Dakako, djelo se ne zadržava samo na analizi spomenutoga razdoblja već upozorava i na perspektive odgoja vjere, s naglaskom na drugačijem tzv. pedagoškom udruživanju svih relevantnih odgojnih čimbenika, posebice obitelji, škole i kršćanske zajednice. Valja spomenuti da je autor Knjige aktivni sudionik u gotovo svim promišljanjima i pothvatima na pedagoško-katehetskom području od sedamdesetih do 2010., u isto vrijeme i kao profesor religiozne pedagogije i katehetike, te dugogodišnji djelatnik u pastoralno-katehetskom radu, dvadesetak godina i u župničkoj službi, što znači da govori ne samo 'iz kabineta' već prvenstveno iz života. Kao poznavatelj događaja i ljudi, dugi niz godina i predvoditelj nekih značajnih katehetskih pothvata, kao što su Katehetske ljetne škole, kasnije i Nacionalni katehetski ured HBK, mogao je dati i određene prosudbe ranijih i današnjih kretanja na području kateheze i pastorala u cjelini, pa nije isključeno da Knjiga izazove određena reagiranja, što bi trebalo doprinijeti još dubljem daljnjem proučavanju hoda hrvatske kateheze, danas ostvarivane, osim obiteljskog, na tri po sebi podudarna ali i različita područja: vrtić, škola i župna zajednica, s potrebom daleko veće okrenutosti prema odraslima i cijeloj kršćanskoj zajednici. To još više povećava odgovornost vodećih crkvenih čimbenika, od biskupa i biskupijskih katehetskih ureda, do svećenika, redovnika i redovnica te školovanih vjernika laika vjeroučitelja i kateheta, a dakako i na poseban način hrvatskih pastoralnih teologa i katehetičara.

Nadati se da će knjiga koristiti onima koji se teorijski i praktično bave pitanjem odgoja vjere, kako u obitelji i vrtićima tako u župnoj zajednici i školi, a dakako i na našim crkvenim učilištima te u biskupijskim katehetskim uredima. Ona može dobro doći također educiranim i angažiranim vjernicima laicima koji su osjetljiviji za pitanja odgoja vjere, kako u školi tako i u župnoj zajednici. Isto tako ona može koristiti i društvenoj javnosti, nadasve onoj stručnoj, koja zbog bilo kojih razloga nije pravo upoznata s pedagoško-katehetskim promišljanjima o čovjeku i njegovoj sudbini. Na taj način knjiga može dobro poslužiti ne samo onima koji žele steći jasniji i objektivniji uvid u poimanje cjelovitog odgoja sa strane Katoličke Crkve, od sedamdesetih godina prošloga stoljeća do danas, nego i onima koji žele napredovati u pedagogiji koja se ne da smesti od relativističkih i sinkretističkih pristupa u odnosu na gledanje na čovjeka i smisao njegova postojanja, uvijek otvorenoj suvremenim dostignućima.

III. prigodno izdanje

Zbornik Milana Šimunovića,
Djelatna Crkva
(ur. Emanuel Hoško),

Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008. (448 stranica)

I. STVARALAČKI TRAG I SUPUTNICI MILANA ŠIMUNOVIĆA

1. Marko Medved, *Bibliografija Milana Šimunovića*
2. Bernardin Škunca, «*Oltarska zajednica*» u središtu rada župne zajednice
3. Drago Šimundža, *Uloga školskog vjeronauka u odgoju i formaciji hrvatskog religioznog identiteta*

II. NOVA PASTORALNA KRETANJA I PITANJA

1. Josip Baloban, *Temeljne značajke socijalnog pastorala*
2. Luka Tomašević, ofm, *Teološko-pastoralne perspektive bioetike*
3. Josip Grbac, *Tijelo u kršćanskoj teologiji: izazov moralnoj prosudbi*
4. Stipe Nimac, *Župni pastoral u postmodernom gradu*
5. Veronika Reljac, *Zaručništvo – vrijeme (bez) identiteta*
6. Josip Čorić, *Zaručnički tečajevi kao bitni segment pastorala braka i obitelji*
7. Pero Aračić/Ivo Džinić, *Rastavljeni te rastavljeni i ponovo civilno vjenčani: izazov za dijakoniju u Crkvi*

III. PASTORALNA TEOLOGIJA U SKLOPU CJELOKUPNE TEOLOGIJE

1. Peter Kvaternik, *Potreba za obnovom u Crkvi*
2. Božo Lujić, *Katehetsko-homiletski postupak deuteronomističkog pisma na tekstu Izl 15, 22-27*
3. Božidar Mrakovčić, *Pavlovo življenje apostolske slobode*
4. Nela Gašpar, *Rahnerovo poimanje teologije kao znanosti o otajstvu*
5. Anton Tamarut, *Smisao i značenje kajanja*
6. Zvezdan Linić, *Bolesničko pomazanje*
7. Iris Tićac, *Norma i sreća u svjetlu nazora Karola Wojtyle*
8. Franjo Emanuel Hoško, *Lik svećenika Zagrebačke nadbiskupije za biskupa Vrhovca*

IV. OSTVARIVANJA I DALJNI ZADACI PRVOG NAVJEŠTAJA

1. Josip Šimunović, *Doprinos katoličkoga vjeronauka odgoju za brak i obitelj*
2. Alojzije Hoblaj, *Suvremeno otkrivanje i povratak «starih» vrijednosti u svjetlu teološko-katehetskoga promišljanja*
3. Ivica Pažin, *Promišljanja o župnoj katehezi*
4. Rafko Valenčić, *Poruka i analiza krsnih kateheza Andate – Idite!*
5. Stjepan Baloban, Silvija Migleš, *Socijalni nauk Crkve u katehetskoj formaciji u Hrvatskoj.*

Riječ dr. E. Hoška (na korici Zbornika)

Zbornik 'Djelatna Crkva' sadrži znanstvene priloge hrvatskih i slovenskih teoloških mislilaca u povodu 65. obljetnice života prof. dr. sc. Milana Šimunovića. Knjiga je homogena i što se tiče problematike koju obrađuje i što se tiče razine na kojoj su ostvareni tekstovi koje sadrži. Prilozi su pisani pregledno i jasno pa će većinu njih sa zanimanjem moći pratiti i oni koji nemaju posebna predznanja iz dotične znanstvene discipline. Većina tekstova osim dobroga teoretskoga utemeljenja nudi zanimljiva opažanja o svakidašnjici i posebice o poziciji i različitim problemima čovjeka - katolika u suvremenom (hrvatskom) društvu. Ta dimenzija aktualnosti ne samo da svjedoči namjeru Crkve da bude uz čovjeka u svim važnim trenucima, nego dodatno proširuje kruh onih koji će *Zbornik* uzeti u ruke.

Prof. dr. sc. Milan Šimunović je pastoralni radnik, znanstvenik, nastavnik, cijenjen sugovornik najviših upravnih i kulturnih ustanova u zemlji. Ne iscrpljuje se u teoretskim raspravama niti kao katehitičar niti kao pastoralni teolog, jer pruža konkretne smjernice, dijelom i modele rada, u stvaranju 'novog lica' Crkve i župne zajednice. Njegov je pastoralno-teološki znanstveni i iskustvom potvrđeni 'credo' da su katehetika, religiozna pedagogija i pastoralno bogoslovlje u stanju izazvati kvalitetne pomake u djelovanju Crkve. On je uvjeren i zauzet promicatelj djelatne i djelotvorne Crkve u dugu Drugog a vatikanskoga koncila. Cijene to njegovi kolege i poznavatelji njegova rada pa ovaj *Zbornik* sabire priloge koji slijede njegove stavove i stoga nese skupni naslov *Djelatna Crkva*.

U pripremi su još 3 knjige

(naslovi se mogu dijelom i mijenjati)

1. Budućnost župne zajednice.

U drugačijem shvaćanju kateheze u misionarskoj Crkvi (jesen 2012.)

2. Prema novoj evangelizaciji.

Konkretnija usmjerenja i pastoralno-katehetska građa (jesen 2013.)

3. Moj pogled unatrag i unaprijed

- Neka promišljanja o evangelizaciji na području Riječke

metropolije (2014./2015. - u povodu 50. obljetnice svećeništva)

Milan Šimunović rođen je u Kompolju kraj Otočca 21. rujna 1941. Osnovnu školu pohađa u Kompolju i Otočcu, a sjemenišnu gimnaziju u Pazinu. Studij teologije završava na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu gdje postiže licencijat (1968.) s radnjom: *Razvijanje osobnosti kod svećeničkih kandidata*. Godine 1966. zaređen je za svećenika Senjsko-modruške biskupije. Na Papinskom salezijanskom sveučilištu u Rimu - Fakultet odgojnih znanosti, specijalizacija katehetski pastoral - 1973. postiže drugi licencijat, s radnjom temu *"Postkoncilnska kateheza u Hrvatskoj: analiza, vrednovanje i perspektive"*, a 1977. doktorat, s radnjom *"Katehetske posljedice teološke refleksije o suvremenom ateizmu"*.

Kroz dvadeset godina vrši župničku i druge odgovorne službe u Riječko-senjskoj nadbiskupiji, a od 1977. na Visokoj bogoslovskoj školi, kasnije Teologiji u Rijeci - Područni studij KBF-a u Zagrebu, predaje pastoralnu teologiju, religioznu pedagogiju i katehетику. Od ak. god. 2005./06. vrši i ulogu predstojnika. Kroz tridesetak godina (od 1974.) predvodi katehetske ljetne škole u okviru Vijeća HBK za katehizaciju, a od 1998.- 2002. je i predstojnik Nacionalnog katehetskog ureda HBK. Objavljuje znanstvene radove i stručne članke s pastoralno-katehetskom tematikom. Sudjeluje na znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Član je Vijeća HBK za katehizaciju kao i Komisije CCEE (St. Gallen) za Katehezu, Školu i Sveučilište, u svojstvu eksperta za katehezu. Suradnik je u nekim pastoralnim pothvatima Riječke nadbiskupije, održava predavanja na pastoralno-katehetskim skupovima i u nekim drugim biskupijama, a povremeno je pastoralno pomagao i u Gospićko-senjskoj biskupiji.